

1. emelt csomag: Ókor esszé megoldások

1. feladat

A feladat az ókori egyiptomi civilizációval kapcsolatos. (19 sor) 2014. május idegen
Mutassa be a források és ismeretei alapján az ókori **Egyiptom társadalmának és gazdaságának alapvető vonásait!** Válaszában térjen ki **az uralkodó hatalmának jellegére és az államnak a gazdaságban betöltött szerepére!**

Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

Az ókori Egyiptom a Nílus völgyében, Alsó- és Felső-Egyiptom egyesítésével jött létre Kr. e. 3000 körül. Egyiptom gazdaságát az **öntözéses földművelés**en alapuló **háztartási gazdálkodás** jellemezte. Az öntözéses földművelést az **állam irányította**, amely a Nílus **áradásától** függött. A Nílus áradásának időpontját (csillagászati ismereteiknek köszönhetően) a papok tudták kiszámolni, ezért a **papság** fontos szerepet játszott az öntözéses földművelés irányításában. A terményfölösleget az állam a parasztoktól **begyűjtötte**, a **paloták** és **templomok raktáraiban tárolta** és ezekből a raktárakból **osztották szét** a városlakók (hivatalnokok, katonák, kézművesek) között. A megmaradt gabonát az állam által irányított **távolsági kereskedelemmel ipari nyersanyagokra** (pl. fa, ón, réz) cserélték. A beszerzett ipari nyersanyagokat a palota vagy a templom kézművesei között az állam **szétoosztotta**, akik épületeket valamint **bronzfegyvereket és bronzszerszámokat** készítettek belőlük. Tehát nem csak az öntözéses földművelést, hanem a gazdaság egészét az állam irányította oly módon, hogy **begyűjtötte és szétoosztotta** a megtermelt javakat. Ehhez az újraelosztáshoz **erős központi hatalomra** és rendkívül fejlett szállításra, raktározásra, írásra és hivatali gépezetre volt szükség. A **teokratikus hatalommal rendelkező fáraó** a papság által irányított hivatali gépezet és a bronzfegyverekkel felszerelt katonaság segítségével a napisten földi megtestesüléseként irányította Egyiptomot. A társadalmat **merev hierarchia** jellemezte. Egyiptomban csak **háztartási rabszolgaság** volt, a termelő munkát és az **állami közmunkákat** (pl. a piramisok építését) a **közrendű szabadok** végezték.

1. emelt csomag: Ókor esszé megoldások

2. feladat

A feladat az ókori Kínával kapcsolatos. 2006. február (16 sor)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a kínai civilizáció jellemzőit és virágkorát!

Az ókori kínai civilizációt áthatolhatatlan vagy csak **nagyon nehezen átjárható földrajzi térségek** (Nyugaton a Himalája valamint a Góbi sivatag, délen esőerdők, míg keleten a Csendes-óceán) **határolták**. Ezért Kína egy olyan **folyam menti civilizáció** volt, amely minden más kultúra hatásától **elzárva**, önállóan alakult ki. Kína gazdasága a Sárga- és Kék-folyók mentén létrejött **öntözéses fölművelésen** alapult. A rizs és gabona termesztése mellett Kína nagyon fejlett kézműiparral is rendelkezett, melynek termékeit **távolsági kereskedelemmel** értékesítették. Két legfontosabb exportcikke a **selyem** és a **porcelánt** volt, melyeket a kínai kereskedők karavánjai, a **selyemúton** egészen Mezopotámiáig szállítottak. A kínai társadalmat **merev hierarchia**, az államot pedig, **despotikus** uralmi forma jellemezte. Kínát egyedül észak felől határolta egy olyan félsivatagos térség, amelyen a nomád **hunok** át tudtak hatolni. A hunok támadásai ellen építették fel kínaiak a **Nagy Falat**. Kína vallása a Kr.e. VI. században kialakult **taoizmus** és a **konfucianizmus** volt. A **Csin-dinasztia** legyőzte a kínai királyságokat és területüket egyesítette és ezzel a Kr.e. III. században megalapította a **Kínai Birodalmat**, amely a virágkorát a **Han-dinasztia** (Kr. e. 210–Kr. u. 220.) uralkodása alatt élte.

3. feladat

A feladat az ókori Kelethez kapcsolódik. 2009. május (17 sor)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a buddhizmus kialakulásának körülményeit, **jellegzetes vonásait!** Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

A buddhizmus a Kr.e. V.-VI. században született meg az ókori **Indiában**. A buddhizmust egy Sziddhártha (későbbi nevén Buddha) nevű indiai herceg alapította, aki elhagyta apja királyi udvarát és annyira megrendült az eléje táruló emberi **sz szenvedéstől**, hogy elhatározta: **megszabadítja ettől az embereket**. Buddha tanítása szerint a szenvedést a **sóvárgás**, a sóvárgást pedig a **szélsőséges vágyak** okozzák. A szélsőséges vágyaktól pedig úgy lehet megszabadulni, ha megszabadulunk a **túlzásoktól**, a luxustól vagy ennek ellenkezőjétől az aszketizmustól. A túlzásoktól mentes, helyes étellel mindeni, már a földi életében üdvözülhet, azaz elérheti a **nirvánát**. A buddhizmusnak **nincsenek istenei** és nem kinyilatkoztatásra, hanem **megvilágosodásra** épül. Mivel **nem követelt aszketizmust és tagadta a brahmanizmus lélekvándorlásról szóló tanát** (kasztrendszer nem isteni, hanem csak emberi intézménynek tekintette), ezért minden társadalmi csoport felé nyitott, népszerű vallássá vált. Mindennek köszönhetően gyorsan terjedt az indiai tömegek körében, majd pedig elterjedt Ázsia más országaiban is (például Indokínában, Kínában, Indonéziában, Japánban... stb.) és az **egyik legnagyobb világvallásává** vált.

4. feladat

A feladat a spártai társadalomra vonatkozik. 2005. május (16 sor)

Ismertesse a forrás és az ábra alapján a spártai **társadalom szerkezetét!** Mutasson rá a **társadalmi tagolódás** ellentmondásaira!

A spártai állam egy, a **Peloponnészoszi-félszigeten, hódítás útján létrejött görög polisz**. A görögök dór törzséből származó spártaiak a **Kr.e. VIII-VI. században** meghódították a **Peloponnészoszi-félsziget nagy részét**, melynek őslakóit a szintén görög achájokat szolgai állapotba süllyesztették és arra kényszerítették őket, hogy élelmiszert termeljenek a hódítók számára. Ők voltak a **helóták**. Idővel a hódítók is két társadalmi csoportra váltak szét. A **körüllakók** (30 ezer család) voltak a **kézművesek**, akik fegyvereket készítettek a katonák számára és **nem rendelkeztek politikai jogokkal**. A spártai polgárok (9 ezer család) politikai jogokkal is rendelkező, **hivatásos katonák** voltak. Mivel a **hódítók sokkal kevesebben voltak, mint a meghódított helóták**, ezért Spárta egy olyan **katonaállammá** vált, amely a hódítók közti **vagyoni egyenlőségre** törekedett. Ennek érdekében Lükurgosz államosította a földeket, amelyekből **egyenlő parcellákat** osztott ki a hódítók között. A kiosztott parcellákhoz helóták is jártak, akiknek pontosan meghatározott mennyiségű élelemmel kellett ellátniuk a hódítókat és azok családját. A vagyoni egyenlőségre való törekvés ellenére a spártai társadalom **arisztokratikus jellegű** maradt, mert a spártai hadsereget és az államot továbbra is ugyanazok az arisztokrata családok irányították.

5. feladat

A feladat az ókori Spártával kapcsolatos. 2008. október (17 sor)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a **spártai társadalom felépítését, a polisz működését!** Használja a középiskolai történelmi atlaszt is!

A spártai állam egy, a **Peloponnészoszi-félszigeten, hódítás útján létrejött görög polisz**. A görögök dór törzséből származó spártaiak a **Kr.e. VIII-VI. században** meghódították a **Peloponnészoszi-félsziget nagy részét**, melynek őslakóit a szintén görög achájokat szolgai állapotba süllyesztették és arra kényszerítették őket, hogy élelmiszert termeljenek a hódítók számára. Ők voltak a **helóták**. Idővel a hódítók is két társadalmi csoportra váltak szét. A **körüllakók** (30 ezer család) voltak a **kézművesek**, akik fegyvereket készítettek a katonák számára, de **nem rendelkeztek politikai jogokkal**. A **spártai polgárok** (9 ezer család) pedig politikai jogokkal is rendelkező, **hivatásos katonák** voltak, akik levertek a helóták lázadásait. Mivel a **hódítók sokkal kevesebben voltak, mint a helóták**, ezért Spárta egy olyan **katonaállammá** vált, amely a hódítók közti **vagyoni egyenlőségre** törekedett. Ennek érdekében Lükurgosz államosította a földeket, amelyből **egyenlő parcellákat** osztott ki a hódítók között és **vaspénzt** vezetett be. A katonák gyermekei felett az állam rendelkezett. Ha a Gerúszia katonai szolgálatra alkalmatlannak talált a katona csecsemőjét, akkor kitétték a **Taigetoszra**. A spártai polgárok gyermekeit az állam katonai nevelésben részesítette, amelynek részét képezte a **krüpteia**. Az egyenlőségre való törekvés ellenére a spártai állam **arisztokratikus jellegű** maradt, mert spártai állam tisztviselői (a két király, a vének és az ephoroszok) mindig ugyanazokból az arisztokrata családokból kerültek ki.

6. feladat

A feladat Spárta történelméhez kapcsolódik. (17 sor) 2014. október
Mutassa be a források és ismeretei segítségével az ókori **Spárta társadalmi rétegeit**, és magyarázza meg **a sajátos társadalomszervezet okát!**

A spártai állam egy, a **Peloponnészoszi-félszigeten, hódítás útján létrejött görög polisz**. A spártaiak a **Kr.e. VIII-VI. században** meghódították a **Peloponnészoszi-félsziget nagy részét**, a meghódítottakat szolgai állapotba süllyesztették és arra kényszerítették őket, hogy élelmiszert termeljenek a hódítók számára. Ők voltak a **helóták**. Idővel a hódítók is két társadalmi csoportra váltak szét. A **körüllakók** (30 ezer család) voltak a **kézművesek**, akik fegyvereket készítettek a katonák számára, de **nem rendelkeztek politikai jogokkal**. A **spártai polgárok** (9 ezer család) pedig politikai jogokkal is rendelkező, **hivatásos katonák** voltak, akik leverték a helóták lázadásait. Mivel a **hódítók sokkal kevesebben voltak, mint a helóták**, ezért Spárta egy olyan **katonaállammá** vált, amelynek katonái **hoplitaként, falanxban** harcoltak. A falanxba rendkívül fegyelmezett, erős, jól kiképzett, hivatásos katonákra volt szükség, akik laktanyákban, teljes egyenlőségben éltek együtt. Lükurgosz a hódítók közti **vagyoni egyenlőségre** törekedett. Ennek érdekében államosította a földeket, amelyből **egyenlő parcellákat** osztott ki a hódítók között, a külkereskedelem megszüntetése érdekében pedig **vaspénzt** vezetett be. A vagyoni egyenlőségre való törekvés ellenére a spártai társadalom **arisztokratikus jellegű** maradt, mert a spártai hadsereget és az államot továbbra is ugyanazok az arisztokrata családok irányították.

7. feladat

**A feladat az ókori Athén történelméhez kapcsolódik. (hosszú) 2009. október (47 sor)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével az athéni demokrácia kialakulásának folyamatát a Kr. e. VII. századtól a demokrácia virágkoráig!**

A mai Görögország területén, az **Attikai-félszigeten** alakult ki a legjelentősebb görög polisz, Athén, amely a **Kr.e. V. század közepén**, **Periklész** vezetése alatt élte virágkorát. Kezdetben az **arisztokrácia** a származási elv ez alapján birtokolta a politikai jogokat. **Kr.e. 594-ben Szolón** a **születés elvet** a **vagyoni elvvel** váltotta fel. A társadalmat jövedelmük alapján **4 vagyoni osztályba** sorolta. Csak az első (ötszázmérősök) vagyoni osztály tagjai indulhattak az **arkhón** választásokon és így csak ők lehettek a tagjai az **Areioszpagosznak**. Tehát az arisztokrácia befolyása a szolóni reformok után is fennmaradt, hiszen továbbra is ők maradtak az athéni állam irányítói, de Szolón már a **démoszt** is bevonta az államügyek intézésébe. Lehetővé tette, hogy mind a 4 vagyoni osztály, tehát jövedelmétől függetlenül minden athéni polgár részt vehessen a **népgyűlésen** és tagja lehessen a **népbíróságnak**. Szolón felállított egy 400 tagú testületet is, a **Négyszázak Tanácsát**, amelynek az volt a feladata, hogy megsűrje a népgyűlés elé kerülő törvényjavaslatokat. A négy athéni **törzs (phülé)** egyenként 100-100 főt választhatott be a buléba, **de csak az első három vagyoni osztályba tartozók közül**. Minden tisztviselőt **egy évre választottak** és **egyetlen tisztség sem volt újraválasztható**. Ez alól csak az Areioszpagosz volt kivétel, mert ennek tagjait nem választották és életük végéig a tanács tagjai maradtak. A Szolón arkhónsága után kitörő klánháborút csak az nyerhette meg, aki képes volt elnyerni a démosz támogatását. Ez Peiszisztratosznak sikerült a leginkább, aki a démoszra támaszkodva erőszakkal megszerezte az államhatalmat és **türannisz**t vezetett be. **Peiszisztratosz** olyan intézkedéseket hozott, amely tovább erősítette a démoszt. Pénzt adott **kölcsön** a kisbirtokos parasztnak, hogy át tudjanak állni a bor és olíva olaj termesztésére. Hogy a parasztnak jó áron el is tudják adni a bort és az olajt **kiszélesítette Athén külkereskedelmi kapcsolatait**. További kedvezményt tett a parasztnak számára azzal, hogy vidékre kiszálló, **mozgó bíróságokat** állított föl a számukra, és bevezette a **Dionüszosz-kultuszt**. Athén külkereskedelmi forgalmának jelentős növekedése kedvezett a **kereskedőknek** és megnövelte az állami bevételeket, amit nagy **középitkezésekre** fordított, ez pedig az **iparosoknak** kedvezett.

Peiszisztratosz halála után a fiai már rossz zsarnokok voltak és a démosz meggyűlölte a türannisz-t. Ezért **Kr.e. 508-ban Kleiszthenész** a démosz megnyerése érdekében a türannisz, azaz zsarnokuralom helyett népuralmat, azaz **demokráciát** vezetett be. Most már nem csak a népgyűlésnek és a népbíróságnak lehetett minden athéni polgár a tagja, hanem a Kleiszthenész által 100 fővel kibővített Négyszázak Tanácsának is, amit most már **Ötszázak Tanácsának** hívtak. Az Ötszázak Tanácsának tagjait már nem vagyoni, hanem területi elv alapján kellett megválasztani. A választás a Kleiszthenész által átszervezett választókerületekben zajlott le. A türannisz kísérletek elhárítása érdekében Kleiszthenész bevezette a **cserépszavazás** intézményét. Ezen túl kivette az arkhónok kezéből a hadsereg irányítását és az által felállított **10 tagú sztratégoszi testület** kezébe helyezte át. Athénban a sztratégoszi tisztség volt az egyetlen újraválasztható hivatal, amelynek tagjai csak az első vagyoni osztályból kerülhettek ki. **Periklész a Kr.e. V. század közepén** a démosz megnyerése érdekében olyan reformokat vezetett be, ami az athéni demokrácia fejlődésének csúcspontját jelentette. A népgyűléssel megszavaztatta a **napidíjak rendszerét** és azt, hogy **sorsolással** lehessen betölteni a tisztségeket. Periklész a sorsolás és aapidíjak bevezetésével elsöprő népszerűsége tett szert a népgyűlésben, amit arra használt fel, hogy **megszüntette az Areioszpagosz népgyűlés felett gyakorolt ellenőrzési jogát**. Ezzel Periklész olyan **népvezérré** vált, aki 15 éven át, mint a sztratégoszi testület elnöke korlátlanul irányította a népgyűlésen keresztül az államot.

8. feladat

A feladat az ókori Görögországgal kapcsolatos. 2005. október (16 sor)

Mutassa be a források és ismeretei alapján, miként értékeli a két szerző az athéni demokráciát! Elemezze az eltérő vélekedések okait!

A mai Görögország területén, az **Attikai-félszigeten** alakult ki a legjelentősebb görög polisz, Athén, amely a **Kr.e. V. század közepén**, **Periklész** vezetése alatt élte virágkorát. Az első szerző szerint a **demokrácia a legjobb uralmi forma**, mert **nincs semmi, ami korlátozná a kiválóak érvényesülését**. Ez azért van így, mert a polgárok **egyenjogúak** és **nyilvánosan** intézik a közügyeiket. Ezért a polgárok **bíznak** egymásban, **türelmesek** egymással szemben, és tiszteletben tartják a **törvényt**. A második szerző a demokráciát **rossz uralmi formának tartja, mert korlátozza a kiválóak** (azaz az arisztokraták) **érvényesülését**. Ennek ellenére **az athéni demokráciát jónak tartja**, mert Athénban a démosz legszegényebb rétegéből kikerülő evezősöknek van a legfontosabb katonai szerepe, valamint azért, mert **a katonai vezetőtisztviségeket továbbra is csak a kiválóak tölthetik be**. A két szerzőnek azért tér el a véleménye, mert míg Periklész mindenki számára követendő példának tartja az athéni demokráciát, addig Pszeudo-Xenophón csak Athénban tartja jónak a demokráciát. Pszeudo-Xenophón Athénban is csak azért tartja jónak a demokráciát, mert a démosz kulcsfontosságú szerepet tölt be a hadseregben, amit azonban továbbra is az arisztokraták irányítanak.

Háttér ismeretek

1. A hivatalos megoldó kulcs szerint **az eltérő megítélés mögött a szerzők különböző társadalmi helyzete** és beállítottsága **áll**. Ez teljesen hibás, hiszen mindkét szerző arisztokrata volt.
2. Az első forrás szerzője ugyan valóban Thuküdidész, de ő a művében Periklész beszédét idézi, amit a pestisben meghalt athéniak temetésén mondott el.
3. A demokrácia akkor válik rosszá, amikor az arisztokrácia a hatalom megszerzése érdekében olyan intézkedéseket hoz a démosz megnyerése érdekében, ami az államot már nem erősíti, hanem gyengíti.

9. feladat

A feladat az ókori Görögországgal kapcsolatos. (45 sor) 2005. május idegen **Hasonlítsa össze a források és ismeretei felhasználásával Athén és Spárta politikai intézményrendszerét!** Válaszában mutassa be az egyes intézményeket, és térjen ki a két polisz eltérő politikai berendezkedésének társadalmi okaira!

Athén és Spárta volt a két legnagyobb területű és legjelentősebb polisz, amelyek a mai Görögország területén a **Kr.e. VIII században** jöttek létre. A spártai állam a **Peloponnészoszi-félszigeten**, Athén pedig az **Attikai-félszigeten** alakult ki. Az alapvető különbség az volt a két polisz között, hogy a túlnépesedésből fakadó társadalmi feszültségeket Spárta **hódítással**, Athén pedig **intenzív gazdasági fejlődéssel** oldotta meg. Spárta a Kr.e. VIII. és VI. század között meghódította a **Peloponnészoszi-félsziget nagy részét**, melynek őslakóit (**helóták**) arra kényszerítette, hogy élelmiszert termeljenek a hódítók számára. Mivel a **hódítók sokkal kevesebben voltak, mint a helóták**, ezért Spárta arra törekedett, hogy minél erősebb legyen a hadserege, és olyan **katonáállammá** vált, melynek egész társadalma a hadsereget szolgálta. A spártai katonák **hivatásos katonák** voltak és csak nekik voltak politikai jogaik (**teljes jogú spártai polgárok**). Ugyan Athénban is csak a katonai szolgálatot teljesítő férfiak voltak teljes jogú polgárok, de az athéni katonák olyan **parasztkatonák** voltak akik, a birtokai jövedelméből fedezték katonáskodásuk költségeit. A hadsereg megerősítése érdekében Lükurgosz **egyenlő állami parcellákat** osztott ki a hódítók között, a **vaspénz** bevezetésével pedig megszüntette Spárta külkereskedelmét és **kiűzette az idegeneket** Spártából. Ezzel szemben Athénban sok idegen (**metoikosz**) telepedett le és rendkívül fejlett külkereskedelme volt. Ugyan Athénban is sok **rabszolga** is élt, de míg Spártában kegyetlenül bántak a helótákkal (**krüpteia**), addig Athénban a tulajdonos meg sem verhetette a rabszolgáit, sőt a rabszolgák jelentős vagyonra és tekintélyre tehettek szert. Tehát míg Spárta társadalma zárt, katonai és arisztokratikus, addig Athéné nyitott, polgári és demokratikus jellegű volt. Társadalmuk különbözősége miatt a két polisz államának működése is eltérő volt. Spártában a népgyűlés (**Apella**) csak akkor működött, ha a vének tanácsa (**Gerúszia**) összehívta. Ha a Gerúszia összehívta, akkor pedig az Apellának csak arra volt joga, hogy a Gerúszia által előterjesztett törvényjavaslatokat megszavazza vagy a Gerúszia által javasolt jelöltek közül a tisztviselőket (vének és ephoroszok) megválassza. Az összehívás és kezdeményezés jogán felül a Gerúszianak még **vétójoga** is volt az Apellával szemben. Ezzel szemben az athéni népgyűlést (Ekklészia) nem hívta össze senki, hanem rendszeresen (10 naponta) ülésezett, tagjai közül bárki törvényt javasolhatott és jelöltet állíthatott. Az Ekklészia döntését senki nem vétőzhatta meg, az egyeduralomra törő polgárokat pedig **cserépszavazással** száműzhetette. Az athéni polgárok a sztratégosz hivatal kivételével minden tisztséget (tanácsnok, arkhón, esküdt), **sorsolással** tölthettek be. A szegény polgárok is részt vehettek az államéletben, hiszen a tanácsnokok és az esküdtek **napidíjat** is kaptak. Tehát míg Athénban a népgyűlés, addig Spártában a Gerúszia vált a legfontosabb politikai intézménnyé. Az Apella szerepe abban merült ki, hogy háború idején a 2 király, béke idejében pedig a Gerúszia akaratának kellett engedelmeskednie. Az **ephoroszok** ugyan élet-halál urai voltak mind a királyok, mind a vének felett, de ezt a hatalmukat csak egy évig gyakorolhatták. Mivel az Apella csak a Gerúszia által kiállított jelölteket közül választhatta meg a tisztviselőket, ezért a Gerúszia és az ephoroszi testület tagjai mindig ugyanazokból a spártai arisztokrata családokból kerültek ki, ezért Spárta politikai berendezkedése egy olyan **arisztokratikus köztársaság** volt, amelyben a Gerúszia nem engedte, hogy demokrácia vagy egyeduralom alakuljon ki. Ezzel szemben Athénban korlátlan és közvetlen demokrácia volt, hiszen minden politikai kérdésben a népgyűlés döntött. A legfontosabb tisztséget (sztratégosz) azonban Athénban is csak az arisztokrácia tölthette be, mert ez volt az egyetlen hivatal, amit csak az első vagyoni osztályba tartozók és csak választással tölthettek be.

10. feladat

A feladat az ókori görög történelemmel kapcsolatos. (19 sor)

Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével az ókori görög **istenvilág és kultuszok** legfontosabb jellemzőit! (2012. október)

A görög vallás legfontosabb forrása a görög **mitológia**, amely isteneik történetét beszéli el. A görög vallás **politeista** volt, amelynek istenei irányították a **természeti és az emberi világ jelenségeit**. 12 főisten volt, akik az **Olümposz-hegy** tetején laktak és Zeusz volt vezetőjük. Az ókori görögök isteneiket **emberi tulajdonságokkal** ruházták fel (hűségesek, féltékenyek, félrelépnek... stb.) és emberi alakban ábrázolták őket, sőt az istenek szexuális kapcsolatra is léptek az emberrel, amelyből utódok is születtek, a félistenek. Az istenek világa csak abban különbözött az emberektől, hogy az istenek halhatatlanok voltak és nagyobb hatalommal rendelkeztek, mint az ember. A görögök a **templomaikban és a szentélyekben** bemutatott áldozatok vagy otthagyt ajándékokkal igyekeztek kifürkészni vagy megnyerni az istenek akaratát. Az áldozati szertartást a papok végezték el, de a görög vallásban **nem alakult ki különálló papi rend**, mert a papok évente megválasztott állami tisztségviselők voltak. A görög poliszok mindegyike ugyanazt a vallást követte, és ez volt az egyik legfontosabb **összetartó erő** a politikailag szétagolt ókori görög világban. A híresebb szentélyek váltak a legfontosabb vallási központokká. Például a Delphoi szentélybe **jóslatokért** utaztak el az ókori görögök, míg az olümpiai szentélybe azért, hogy megnyerjék Hellász legrangosabb **sportversenyét**.

11. feladat

A feladat az ókori Róma történetéhez kapcsolódik. 2006. február (45 sor)
Mutassa be a források és ismeretei alapján a hódító háborúkat követő társadalmi változásokat, a kialakuló új társadalmi csoportokat és azok jellemzőit!

A Kr.e. III. század közepe és Kr.e. II. század közepe között eltelt 100 év alatt a Római Köztársaság meghódította a Földközi-tenger egész medencéjét, és a kis városállam világbirodalomná vált.

A római hadsereg gerincét a nehézfegyverzetű gyalogság képezte. Ez a gyalogság olyan kisbirtokos parasztokból állt, akik **saját jövedelmükből fedezték katonáskodásuk költségeit**. A hódító háborúk miatt egyre nagyobb lett a Római Birodalom, emiatt egyre messzebbre kellett vezetni a hadjáratokat és ezért **egyre hosszabb ideig tartottak a hódító háborúk**. Emiatt a római parasztkatonáknak jelentősen **megnöttek a katonáskodással járó költségeik**, miközben az olcsó import gabona miatt **kisbirtokaik jövedelme jelentősen csökkent**. A tönkrement és **föld nélkülivé vált római parasztok** nem tudtak munkát vállalni a latifundiumokon sem, mert azokon **olcsón** beszerezhető és **akadálytalanul szaporodó rabszolga munkaerőt** alkalmaztak. Míg **a rabszolgák száma gyorsan nőtt**, addig a kötelező katonai szolgálat miatt **a római parasztok száma egyre csökkent**. A föld és munka nélkül maradt római parasztok **Rómába költöztek**, ahol alkalmi munkákból és politikai jogaik áruba bocsátásából éltek. Ez a nincstelen és nem katonáskodó, de továbbra is római polgárjoggal rendelkező új társadalmi csoport volt az **antik proletariátust**.

Míg a birtokos parasztság tönkrement a hódító háborúk miatt, addig a **nobilitas** rendkívüli mértékbe meggazdagodott és két új társadalmi csoportra vált szét, a **szenátori rendre** és **lovagrendre**. A szenátori rend tagjai közül kerültek ki a római hadsereg vezetői és így ők szereztek meg a hadizsákmány és a hadisarc legnagyobb részét. Közülük kerültek ki a provinciák kormányzói is (**proconsulok**), és így ők irányították a provinciák adóinak beszedését. A Római Köztársaság törvényeinek értelmében azonban egy személy életében csak egyszer és csak egy évig lehetett consul és proconsul. Ezért a consulként és proconsulként **hadizsákmányból, hadisarcból** és a **provinciák adóiból** szerzett pénzükből - messze túllépve a közföldek bérlésének törvényben rögzített területi korlátját - **állami közföldeket** béreltek, valamint **felvásárolták a tönkrement paraszti kisbirtokokat**. Az így megszerzett földekből hatalmas, összefüggő területű nagybirtokokat hoztak létre, amelyeken szőlő és olajfa ültetvényeket alakítottak ki. Ezeket a nagy ültetvényeket pedig az **olcsó rabszolgamunka** tömeges alkalmazásával művelték meg. Az ilyen típusú nagybirtokot nevezzük latifundiumnak.

A hódító háborúk másik fő haszonélvezője, Róma **plebejus származású kereskedői** voltak, akik még a szenátoroknál is sokkal jobban meggazdagodtak. Ezek a római kereskedők olcsó gabonát és rabszolgákat importáltak Itáliába és nagy haszonnal exportálták az itáliai latifundiumokon megtermelt olíva olajat és bort. Ennek a birodalmi méretű kereskedelemnek köszönhetően a **lovagrend** vált Róma leggazdagabb társadalmi csoportjává.

A szenátorokat és a lovagokat szorosan összefűzték gazdasági érdekeik. A lovagok adták el a szenátorok által megtermelt olíva olajat és bort, és ők adtak hitelt a szenátori családok számára a választások megnyeréséhez. Cserébe a szenátorok a lovagoknak adták bérbe a provinciák adóbeszedésének jogát és garantálták a kereskedelmi kiváltságaikat. Mivel a lovagok sokkal nagyobb jövedelemre tettek szert, mint az szenátorok, ezért a szenátorok egy olyan törvényt hoztak a szenátusban, amely kimondta, hogy **állami tisztviselők kereskedelemmel és pénzügyekkel nem foglalkozhatnak**. Ezzel a törvénnyel a szenátori rend kisajátította az államhatalmat. Ez a latifundiumokkal rendelkező, vidéki luxusvillákban élő, államhatalmat kisajátító új társadalmi csoport volt a szenátori rend, amelynek tagjai **optimatáknak** (legjobbakknak) nevezték magukat.

12. feladat

A feladat a római köztársaság válságával kapcsolatos. (42 sor) 2010. október
Mutassa be a források és ismeretei alapján a Kr.e. II-I. században a római köztársaság társadalmi szerkezetében és a főbb társadalmi csoportok helyzetében bekövetkezett változásokat! A politikai eseményekre csak a társadalmi változásokkal összefüggésben térjen ki!

A Kr.e. III. század közepe és Kr.e. II. század közepe között eltelt 100 év alatt a Római Köztársaság meghódította a Földközi-tenger egész medencéjét, és a kis városállam világbirodalomná vált. Emiatt egyre messzebbre kellett vezetni a hadjáratokat, **egyre hosszabb ideig tartottak a hódító háborúk**. Ezért a **hadkötelesség** (valamint az olcsó importgabona és a nagybirtok versenye) **tönkretette a birtokos parasztságot**. A föld és munka nélkül maradt római parasztok Rómába költöztek és belőlük alakult ki az egyik új társadalmi csoport az **antik proletariátust**. Az antik proletariátus nem volt hadköteles, ezért a parasztság elszegényedése **katonailag meggyengítette** a Római Köztársaságot. A néptribunussá megválasztott **Gracchusok** úgy akarták Rómát katonailag megerősíteni, hogy az antik proletároknak **földet**, az itáliai szövetségeseknek pedig **római polgárjogot** adnak. A Gracchusok azonban szembe kerültek a szenátussal, amely megölette őket. Az antik proletariátus földhöz juttatása vagy ellátása a Római Köztársaság politika kulcskérdésévé vált. A consullá megválasztott **Marius** már proletárokat is besorozott a római hadseregbe, akik ellátást, katonai felszerelést és zsoldot, szolgálati idejük leteltével pedig földet (veteránföld) kaptak az államtól.

Míg a birtokos parasztság elszegényedett a hódító háborúk miatt, addig a **nobilitas** rendkívüli mértékbe meggazdagodott és két új társadalmi csoportra vált szét, az **optimatákra (senátori rend)** és a **lovagokra (lovagrend)**. Az optimaták a hadizsákmányból, hadisarcból és a provinciák adóiból szerzett pénzükből - messze túllépve bérlésük törvényes területi korlátját - állami **közföldeket** béreltek. Az így megszerzett közföldekből **latifundiumokat** hoztak létre, amit olcsó **rabszolgamunkával** műveltek meg. A lovagok azonban még az optimatáknál is sokkal jobban meggazdagodtak, mert ők hozták be az olcsó gabonát és rabszolgát Itáliába és ők exportálták az optimaták latifundiumain megtermelt olívaolajat és bort. A lovagok szállították a fegyvereket és az élelmiszert a zsoldoseregek számára, ők adtak hitelt vagy szállították az olcsó gabonát az optimaták számára a választások megnyeréséhez. Cserébe az optimaták a lovagoknak adták bérbe a provinciák adóbeszedésének jogát és garantálták kereskedelmi kiváltságaikat. Mivel a lovagok sokkal nagyobb jövedelemre tettek szert, mint az optimaták, ezért elfogadták a szenátusnak azt a törvényét, amely kimondta, hogy állami tisztviselők kereskedelemmel és pénzügyekkel nem foglalkozhatnak. Ezzel a törvénnyel az optimaták **kisajátították az államhatalmat**. A köztársaság válsága azonban egyre súlyosabb érdekellentétet alakított ki a lovagok és az optimaták társadalmi csoportja között, amely Caius Gracchus reformjai után (a lovagokat is bevonta a bíraskodásba) már nyílt hatalmi harchoz vezetett.

A hódító háborúk következtében nagy tömegben kerültek **rabszolgák** Itáliába és a termelés zömét már ők végezték. A rabszolgák számának megnövekedése miatt azonban a polgárháborúban meggyengült Római Köztársaságban - **Spartacus** vezetésével - egy rendkívül veszélyes rabszolgafelkelés tört ki.

Caesar és Augustus nagy tömegben telepített le veteránokat, gondoskodott a római proletárok gabonaellátásáról, leverte a rabszolgalázadásokat és ezzel nagyrészt felszámolta a társadalmi válságot. Tehát a hódító háborúk miatt fellépő társadalmi változások okozta problémákra a megoldás a paraszthadsereget felváltó **zsoldoshadsereg**, a **veteránok letelepítése** és a római proletárok **gabonaellátása** lett.

13. feladat

A feladat a római társadalom történetéhez kapcsolódik. Tárja fel a források és ismeretei segítségével, milyen változások történtek a római társadalomban a Kr. e. II–I. században! Térjen ki a változások okára is! (18 sor) 2015. október

Kr. e. III. század közepe és a Kr. e. II. század közepe között eltelt 100 év alatt a **Római Köztársaság meghódította a Földközi-tenger egész medencéjét**, és a kis városállam világbirodalomná vált. A hódító háborúk miatt új társadalmi csoportok jöttek létre. A patríciusokból kialakuló **szenátori rend** tagjai, az **optimaták egyre több rabszolgát alkalmaztak** a nagybirtokaikon (melyek az állami közföldek bérléséből, valamint a tönkrement kisbirtokok felvásárlásából alakultak ki). A gazdag plebejusokból kialakuló **lovagrend** tagjai pedig kereskedelemből, kölcsönügyletekből és adóbérlésből jutottak hatalmas vagyonhoz (**hivatalt azonban nem viselhettek**, mivel a római törvények tiltották a tisztviselőknek, hogy kereskedelemmel és pénzügyletekkel foglalkozzanak). Ezzel szemben a tönkrement kisbirtokos parasztokból kialakuló **antik proletariátus** egyre nagyobb és egyre elégedetlenebb tömeggé duzzadt Rómában. Ezek az antik proletárok egyre inkább abból éltek meg, hogy a **szavazataikat** az optimaták **megvásárolták**. Mivel az antik proletároknak nem kellett katonáskodniuk, ezért meggyengült a római hadsereg. Ezt a **katonai válságot a Gracchusok** földosztással és a római polgárjog kiterjesztésével akarták megoldani, de a szenátus megakadályozta ezt. **Kr. e. 133-ban Tiberius Gracchus** úgy akarta ezt a válságot megoldani, hogy néptribunusként földosztást szavaztatott meg a népgyűléssel az antik proletárok számára. A szenátus azonban meggyilkoltatta a néptribunust. **Kr. e. 123-ban** Tiberius öccsét, **Caius Gracchust** is néptribunussá választották, aki már azt is megszavaztatta a népgyűléssel, hogy a hódító háborúban résztvevő itáliai szövetségesek is kapják meg a római polgárjogot, majd **háromszáz lovagot választott be a háromszáz szenátori bíró mellé**. A szenátus a Caius által megszavaztatott törvények végrehajtását is véres erőszakkal akadályozta meg, aminek hatására Caius elmenekült Rómából, majd ezután öngyilkosságot követett el.

1. emelt csomag: Ókor esszé megoldások

14. feladat

A feladat az ókori Róma történetére vonatkozik. (16 sor) 2009. május idegen
Mutassa be a források és ismeretei alapján a **köztársaság válságának főbb jellemzőit a Kr.e. II-I. században**, ismertesse a **Gracchusok** elképzeléseit a társadalmi válság megoldására!

A Kr.e. III. század közepe és Kr.e. II. század közepe között eltelt 100 év alatt a Római Köztársaság meghódította a Földközi-tenger egész medencéjét, és a kis városállam világbirodalomná vált. A hódító háborúk miatt új társadalmi csoportok jöttek létre. A patríciusokból kialakuló **szenátori rend** tagjai egyre több **rabszolgát** alkalmaztak a nagybirtokaikon. A tönkrement kisbirtokos parasztokból kialakuló **antik proletariátus** pedig egyre nagyobb és egyre elégedetlenebb tömeggé duzzadt Rómában. Az antik proletároknak nem kellett katonáskodniuk, ezért meggyengült a római hadsereg, amely **katonai válságot** eredményezett. Kr.e. 133-ban Tiberius Gracchus úgy akarat ezt a katonai válságot megoldani, hogy néptribunusként földosztást szavaztatott meg a népgyűléssel az antik proletárok számára. A szenátus úgy akadályozta meg földreformjának végrehajtását, hogy meggyilkolta Tiberiust. 10 évvel később Tiberius öccse, Caius Gracchust is néptribunussá választották, aki már nem csak bátyja földtörvényét szavaztatta meg újra a népgyűléssel, hanem azt is, hogy az itáliai szövetségesek is kapják meg a római polgárjogot valamint a népgyűléssel **háromszáz lovagot választatott be a háromszáz szenátori bíró mellé**. A szenátus a Caius által megszavaztatott törvények végrehajtását is véres erőszakkal akadályozta meg, aminek hatására Caius elmenekült Rómából, majd pedig öngyilkosságot követett el.

15. feladat

A feladat a római történelemmel kapcsolatos. (18 sor) 2011. május idegen
Mutassa be a források és ismeretei alapján a **római köztársaság válságának alapvető okait!** Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

A Kr.e. III. század közepe és Kr.e. II. század közepe között eltelt 100 év alatt a Római Köztársaság **meghódította** a Földközi-tenger egész medencéjét, és a kis városállam világbirodalomná vált. Ez a hódítás olyan társadalmi átalakulást eredményezett, ami katonai és politikai válságba sodorta a Római Köztársaságot. A patríciusokból kialakuló **szenátori rend** tagjai, az **optimaták** egyre több **rabszolgát** alkalmaztak a nagybirtokaikon. A gazdag plebejusokból kialakuló **lovagrend** tagjai pedig kereskedelemből, kölcsönügyletekből és adóbérlésből jutottak hatalmas vagyonhoz. Ezzel szemben a tönkrement kisbirtokos parasztokból kialakuló **antik proletariátus** egyre nagyobb és egyre elégedetlenebb tömeggé duzzadt Rómában. Ezek az antik proletárok egyre inkább abból éltek meg, hogy a **szavazataikat** az egyre mohóbbá váló optimaták **megvásárolták**. Mivel az antik proletároknak nem kellett katonáskodniuk, ezért meggyengült a római hadsereg, amely **katonai válságot** eredményezett. Ezt a katonai válságot a **Gracchusok** földosztással és a római polgárjog kiterjesztésével akarták megoldani, de a szenátus megakadályozta ezt. **Marius** zsoldoshadsereget hozott létre az antik proletárokból és katonai sikereinek köszönhetően – annak ellenére, hogy a köztársaság törvényei tiltották ezt - egymás után ötször consullá választották. A szenátus azonban szembe fordult Mariusszal is, emiatt a politikai válság **polgárháborúvá** mélyült, amit Sulla nyílt és véres **diktatúrával** próbált felszámolni. Innentől a politikai válságot már csak az egyeduralom megszilárdításával lehetett megoldani.

16. feladat

A feladat az ókori Róma történetére vonatkozik. (42 sor) 2010. május
Mutassa be a források és ismeretei alapján az egyeduralom kialakulásának folyamatát Rómában (Kr.e. 79. – Kr. e. 27.)!

A hódító háborúk **felbomlasztották a Római Köztársaság gazdasági, társadalmi és erkölcsi** alapjait (például a korrupció áthatotta a hadsereget és a szenátust), ami **katonai válságot** idézett elő. Ezt a katonai válságot **Marius** úgy oldotta meg, hogy az antik proletárokból **zsoldoshadsereget** állított fel és katonai sikereinek köszönhetően egymásután hétszer választották consullá. A szenátus azonban attól tartott, hogy népszerűségét kihasználva Marius egyeduralomra fog törni, ezért elérte, hogy nyolcadszor már ne Mariust, hanem Sullát válassza consullá a népgyűlés. Erre Marius zsoldosseregével elfoglalta Rómát és megkezdte a szenátorpártiak kiirtását. A „néppárti” Mariust a „szenátorpárti” **Sulla** legyőzte és Kr.e. 82-ben nyílt és véres diktatúrát vezetett be, amelyről azonban 3 év után, Kr.e. 79-ben önként lemondott. Sulla tömegesen gyilkolta le Marius híveit (ezt szolgálta a **proscriptio** bevezetése is) és **tömegesen szabadított fel rabszolgákat, akiket felvett hadseregébe**. Sulla diktatúrája után néhány évvel kitört a **Spartacus-féle rabszolgafelkelés (Kr.e. 73-71)**. Spartacus ugyanúgy irtotta a szenátorpárti, mint a néppárti római polgárokat és kis híján elpusztította a Római Köztársaságot. A Spartacus-féle rabszolgaháború hatására és **Caesar** kezdeményezésére létrejött az **I. triumvirátust**. A triumvirátus tagjai (a patriciusi származású, de néppárti Caesar, a szenátus által támogatott **Pompeius** és a rendkívül gazdag **Crassus** felosztották egymás közt a birodalmat (Caesar kapta meg Galliát, Crassus Szíriát, míg Pompeius Itáliát) és mindhárman diktatori hatalmat gyakoroltak a saját területük felett. Caesar 10 éven át volt Gallia helytartója, meghódította egész **Galliát**, zsoldosserege pedig olyan félelmetes erejű hadsereggé vált, amely vakon engedelmeskedett Caesarnak. A szenátus attól tartott, hogy Caesar arra fogja felhasználni zsoldosseregét, hogy megszerezze az egyeduralmat, ezért meg akarta fosztani triumviri hatalmától. Erre Caesar seregével átlépte a Rubicon folyót, elfoglalta Rómát, majd pedig **Kr.e. 48-ban Pharszalosznál legyőzte Pompeiust**. Pompeius legyőzése után Caesar is **nyílt diktatúrát** vezetett be, de Sullával ellentétben nem csak, hogy megkegyelmezett ellenfeleinek, hanem még állami tisztségekhez is jutatta őket. Caesar a római nép körében **ingyenes gladiátorjátékokkal** és **gabonaosztással**, katonái körében pedig **veteránföldek** osztásával biztosította népszerűségét. Mivel Caesar nyíltan, a szenátust félreállítva gyakorolta egyeduralmát, ezért **Kr.e. 44-ben** a szenátorok meggyilkolták. Caesar halála után újra kitört a polgárháború. **Octavianus Antonius** és **Lepidus** részvételével létrejött a **II. triumvirátus**, amely legyőzte Caesar gyilkosait. A győzelmet követően Lepidus kiszorult a hatalomból, Antonius pedig Octavianus **Kr.e. 31-ben Actiumnál** legyőzte. Antonius legyőzése után Octavianus Caesarhoz hasonlóan megkegyelmezett ellenfeleinek, veteránföldet osztott katonáinak, ingyenes gladiátor játékokat rendezett és ingyen gabonát osztott a római nép számára. Octavianus azonban - tanulva nevelőapja, Caesar sorsából - Kr.e. 27-ben lemondott a diktatori (triumviri) hatalomról, amiért a szenátus az **Augustus** nevet adományozta neki. Augustus nyílt egyeduralom helyett, egy olyan **leplezett egyeduralmat** hozott létre, amelyben fenntartotta a köztársaság látszatát. A döntéseket továbbra is a szenátus hozta, de a szenátus Augustust mindig megválasztotta azokra köztársasági tisztségekre (**princeps, consul, proconsul, néptribunus**), amelyeken keresztül irányíthatta hadseregét és a szenátus döntését. A szenátus döntésének irányításában princepsi tisztsége játszotta a legfontosabb szerepet, ezért nevezték egyeduralmát principátusnak.

17. feladat

A feladat a római principátus rendszerére vonatkozik. (45 sor) 2005. május
Mutassa be a forrás és saját ismeretei alapján a principátus működését! Tárja fel Augustus uralmának jellemzőit! Értékelje a szöveg szerzőjének szándékait!

Octavianus egyeduralmának az volt a legfontosabb alapja, hogy Antonius legyőzése (Actium, Kr.e. 31) után már egyedül **csak ő rendelkezett hadsereggel**. Octavianus azonban - Caesar sorsából okulva – azt is tudta, hogy nyílt katonai diktatúrával nem fogja tudni megszilárdítani egyeduralmát. Ezért Kr.e. 27-ben lemondott a diktátori (triumviri) hatalomról, amiért a szenátus az **Augustus** nevet adományozta neki.

Octavianus azonban úgy adta át az államhatalmat a szenátusnak, hogy az ne akadályozhassa egyeduralmának gyakorlásában. Ezt úgy érte le, hogy még a hatalom átadása (Kr.e. 27) előtt **a szenátust a saját híveivel töltötte fel**. Ez a saját híveivel feltöltött szenátus pedig minden évben **princeps**sé választotta Augustust. A princeps volt a szenátus elnöke, aki elsőként szavazott a szenátusban. Így Augustus szavazhatott elsőként, és ha valamelyik szenátor nem úgy szavazott, ahogy Augustus, akkor **Augustus kizárhatta a szenátusból**. Augustus élt is princepsi jogkörével, hiszen principátusa alatt háromszor is átrostálta a szenátust. Mivel Augustus határozta meg az összetételét és ő irányította a szavazását, ezért a szenátus Augustus akaratának engedelmes végrehajtójává vált. Az engedelmes szenátus minden olyan köztársasági tisztségre (imperátor, consul, néptribunus, pontifex maximus, augur) megválasztotta Augustust, amit egyeduralma gyakorlása szempontjából fontosnak tartott. Azt, hogy Augustus ilyen sok köztársasági hivatalt töltött be egyszerre úgy hívjuk, hogy **hivatali koncentráció**. Tehát Augustus kínosan ügyelt arra, hogy törvényesen, azaz minden évben, a szenátus által megválasztva kerüljön a legfontosabb köztársasági hivatalok élére.

Miután a szenátus engedelmes eszközévé vált Augustus már azt is megengedhette magának, hogy **a hatalmát megossza a szenátussal**. Ezt azonban úgy tette meg, hogy egyeduralma legfontosabb alapjának, **a hadseregnek az irányítása továbbra is a saját kezében maradjon**. Ezt úgy érte el Augustus, hogy a szenátusnak engedte át Itália és a belső provinciák irányítását, míg a határ menti, külső provinciák irányítását továbbra is magának tartotta fent. Mivel a hadsereg nagy része a külső provinciákban állomásozott, ezért továbbra is közvetlenül Augustus irányította a hadsereget, de a szenátorok is jól jártak, hiszen a belső provinciák irányítása hatalmas jövedelmet biztosított a számukra.

Míg Augustus visszaállította a szenátus működését, sőt még a hatalmát is megosztotta vele, addig a népgyűlést már nem hívta össze. De ez nem zavart senkit, hiszen Augustus, mint **néptribunus**, a rossz emlékü népgyűlések összehívása helyett, **közbiztonságot**, gyors és szakszerű **bíraskodás** és ingyenes **gabonaellátást** biztosította a római népnek, amelyet látványos **középitkezésekkel** és **gladiátorjátékokkal** kápráztatott el. Népszerűségét tovább növelte azzal, hogy **veteránjainak földet osztott, megkegyelmezett ellenfeleinek** és igyekezett a köztársaság korának **erkölcsi viszonyait** is visszaállítani. Augustusnak a szenátus és a római nép osztatlan támogatásának megnyerésével sikerült belső békét teremtenie, ami újra lehetővé tette, hogy a hadsereget ne a polgár- és rabszolgháborúk kössék le, hanem hódításra használhassa fel. Augustusnak sikerült a hódításaival a Római Birodalom határait jól védhető, természetes határokig (Rajna, Duna, Alpok, Eufrátesz) kitolni és megkezdte ezeknek az új határoknak a megerősítését, azaz a **limes** kiépítését.

Augustus önéletrajzában először Róma **egyedüli megmentőjeként** mutatja be magát, aki ennek ellenére a Pax Romana és a szenátus helyreállítása után, lemondott az egyeduralomról. Majd pedig úgy állítja be magát, mintha **ő csak egy lett volna a római polgárok közül, aki mindvégig csak a szenátus parancsát hajtotta végre**, aki a hatalmát mindig is a szenátustól kapta.

18. feladat

A feladat az ókori Róma történelméhez kapcsolódik. (17 sor) 2011. október
Mutassa be a források és ismeretei alapján, **hogyan változott meg a kereszténység és a Római Birodalom viszonya a IV. század folyamán és indokolja meg, miért következett be a változás!**

A principátus válságának időszakában (a Kr.u. III. század második felében) a római császárok a birodalom egységének megerősítése érdekében államvallássá tették a **császárkultuszt**. Ennek gyakorlását azonban megtagadták a keresztények, ezért a kereszténység egészen milánói edictum kiadásáig (313) **üldözött vallás** volt a Római Birodalomban. Azokat a keresztényeket, akik nem tagadták meg a hitüket **elveszítették tisztségeiket és polgárjogukat** és **kínhalállal** kivégezték őket. Ennek ellenére **az üldözés eredménytelen maradt**, mert a keresztények száma továbbra is folyamatosan növekedett. A IV. század elején Nagy Konstantin római császár felismerte, hogy a kereszténységgel jobban meg lehet erősíteni a hatalmát, mint a császárkultusszal. Ennek a felismerésnek a hatására **Nagy Konstantin 313-ban** kiadta a milánói edictumot, amelyben elrendelte, hogy a keresztényeknek vissza kell adni elkobzott vagyonukat és az elvesztett tisztségeiket, valamint elrendelte, hogy a keresztények **szabadon gyakorolhatják vallásukat** és ezzel véget ért a keresztényüldözések kora. Nagy Konstantin elnöklete alatt **325-ben** a keresztények a **niceai zsinaton** egységesítették hittételeiket és ezzel létrejött a katolikus kereszténység. A **katolikus kereszténység** egy olyan kiterjedt, hierarchikus egyházszervezetet hozott létre, amely fokozatosan átvette a római államszervezet szerepét és **Nagy Theodosius 391-ben** a Római Birodalom egyedüli **államvallásává** tette.

19. feladat

A feladat a kereszténység történetéhez kapcsolódik. Mutassa be a források és ismeretei segítségével a kereszténység elterjedését a Római Birodalomban a IV. század végéig! Válaszában térjen ki az őskeresztény közösségek életére is! Használja a középiskolai történelmi atlaszt! (42 sor) 2016. május

A keresztény vallás – melynek alapja a zsidó vallás – Palesztinában alakult ki a Kr. u. I. században. Az új vallás eleinte csak a zsidók között terjedt, de **Pál apostolnak** köszönhetően a pogányok között is gyorsan népszerűvé vált. Pálnak köszönhetően pogányoknak nem kellett először a zsidó vallást felvenniük, ahhoz, hogy kereszténnyé váljanak és a gazdagok előtt is megnyitotta kereszténységet. Ezzel a többi misztériumvallással és a zsidó vallás zártságával szemben **a kereszténység egy rendkívül nyitott és dinamikusan térítő, a hitet nyíltan megvalló misztériumvallássá vált.** De Pálnak volt még egy fontos érdeme: a gyorsan szaporodó keresztény közösségeket **egyházba szervezte**, így azok már nem egymástól elszigetelődve működtek. Az Egyházon belül a keresztény közösségek élén a **püspökök** álltak, akiknek példamutató életet kellett élniük (a cölibátus intézménye csak a XI. századtól lett kötelező az egyház minden tagja számára).

Az őskeresztény gyülekezetek **vagyonközösségben éltek és közösen étkeztek.** Ezekre a közös étkezésekre (**agapé**) az éhező szegényeket és betegeket is meghívták. A közös étkezések, imádkozás és szertartások elvégzéséhez főleg magánházakban gyűltek össze. Mivel kezdetben még nem volt papság, a gyülekezetek élére köztisztviselőként álló öregeket (**presbiterek**) választottak, akik segédei a **diakónusok** voltak. Az új vallás terjedését az is segítette, hogy a korai keresztény gyülekezetek életmódja sokak számára követendő példaként szolgált.

A korai kereszténység nem volt politikai mozgalom. Nem fordult szembe a világi hatalommal még akkor sem, amikor a római császárok már keményen felléptek az új vallással szemben. A principátus korai időszakában a római császárok még nem üldözték a keresztényeket (kivéve Nero császárt, de az ő üldözése csak Róma városára terjedt ki). A III. század közepére azonban a katonacsászárok **császárkultusz** vezettek be. A keresztény hívők azonban nem voltak hajlandók istenként tisztelni a római császárokat (vagyis szobraiknál nem mutattak be áldozatot). Emiatt számos keresztényt megfosztottak vagyonától, római polgárjogától, megkínózták őket és sokan haltak **mártírhálál** a hitükért. A mártírok döbbenetes bátorsága azonban csak még inkább népszerűbbé tették a keresztény vallást.

Mivel a kereszténység szinte csak a városlakók között terjedt, ezért a Római Birodalom keleti részén terjedt el jobban, hiszen ez jóval **városiasodottabb volt** a nyugati területeknél. A **II. századra** kiépült az **egyházszervezet**, a **IV. századra** pedig **a birodalom egyik legjelentősebb vallása** lett. A IV. század elején **Nagy Konstantin** római császár felismerte, hogy a kereszténységgel jobban meg lehet erősíteni a hatalmát, mint a császárkultusszal. Ennek a felismerésnek a hatására **313-ban** kiadta a **milánói edictumot**, amelyben elrendelte, hogy **a keresztények szabadon gyakorolhatják vallásukat**, és ezzel véget ért a keresztényüldözések kora. Nagy Konstantin elnöklete alatt **325-ben** a keresztények a **niceai zsinaton** egységesítették hittételeiket, és ezzel létrejött a **katolikus kereszténység**. A katolikus kereszténység egy olyan kiterjedt, hierarchikus egyházszervezetet hozott létre, amely fokozatosan átvette a római államszervezet szerepét és **Nagy Theodosius 391-ben** a Római Birodalom egyedüli **államvallásává** is tette.

20. feladat

A feladat a kereszténység történetéhez kapcsolódik. (17 sor) 2013. május idegen
Mutassa be a források és ismeretei segítségével a római uralkodók és a kereszténység
viszonyát a IV. században! Válaszában térjen ki a kereszténység és a pogányság
viszonyára a korszakban!

Mivel a keresztények megtagadták a római császárok által, a Kr.u. III. század második felében bevezetett **császárkultuszt gyakorlását**, ezért a kereszténység **üldözött vallássá vált**. Azonban az **üldözés ellenére tovább nőtt** a keresztények száma, ezért Nagy Konstantin római császár felismerte, hogy a kereszténységgel jobban meg lehet erősíteni a hatalmát, mint a császárkultusszal. Ennek a felismerésnek a hatására **Nagy Konstantin 313-ban** kiadta a milánói edictumot, amelyben elrendelte, hogy a keresztények is **szabadon gyakorolhatják vallásukat** és ezzel véget ért a keresztényüldözések kora. Konstantin elnöklete alatt **325-ben** a keresztények a **niceai zsinaton** egységesítették hittételeiket és ezzel létrejött a katolikus kereszténység. A legfontosabb hittétel a szentháromság tana volt, amit az ariánusok nem fogadtak el, ezért eretnekké nyilvánították és üldözték őket. A niceai zsinat után a **katolikus kereszténység** egyházszervezete fokozatosan átvette a római államszervezet szerepét és **Nagy Theodosius 391-ben** a Római Birodalom egyedüli **államvallásává** tette. A keresztény egyház ugyan vett át pogány szokásokat - például a **pogány Napisten ünnepére tette Jézus születésének napját** -, államvallássá válása után viszont betiltották a pogány vallásokat és a pogányokat ugyanúgy üldözték, mint ahogy előtte a római császárok üldözték a keresztényeket. A **pogányok vallását babonának tartották, isteneiket ördögöknek** (démonoknak) tekintették, templomaikat pedig lerombolták.

1. emelt csomag: Ókor esszé megoldások

21. feladat

A feladat a népvándorláshoz kapcsolódik. 2009. október (17 sor)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a **hunok szerepét a népvándorlásban és a Római Birodalom hanyatlásának történetében!** Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

A rómaiak már a IV. században germánokat **telepítettek** le, akik évi díjazás fejében vállalták a limes védelmét. A Belső Ázsiából érkező **hunok** nomád harcmódozókra köszönhetően a Volga folyónál **375-ben** legyőzték a keleti gótokat és ezzel elindították a **nagy népvándorlást**. A hunok elől menekülő **nyugati gótokat** a rómaiak katonai szolgálat fejében betelepítették. A rómaiak azonban nem tudták megoldani a gótok élelmezését, akik emiatt rabolva-pusztítva vonultak végéig a Római Birodalom területén. A nyugati gótok lázadása miatt védtelenné vált határokon további germán népek (**frankok, vandálok, keleti gótok**) törtek be. A germán népek támadásai miatt a Római Birodalom **395-ben** végleg két részre, **Nyugat-Római és Kelet-Római Birodalomra** szakadt. Mindeközben a hunok Attila uralkodása alatt egy hatalmas nomád birodalmat hoztak létre, amelynek központja a Kárpát-medence volt. A Hun Birodalom fenyegetése miatt a betört germán népek a nyugat-római császár katonai szövetségeseivé váltak és így **451-ben a catalaunumi csatában** sikerült megállítani a hun terjeszkedést. Attila halála (453) után pedig széthullott a Hun Birodalom. A Hun Birodalom szétesése után már nem volt szükség a Nyugat-Római Birodalomra sem, így az végleg **barbár királyságokra (Nyugati és Keleti Gót Királyság, Vandál Királyság, Frank Királyság)** hullott szét és 476-ba hivatalosan is megszűnt létezni. Míg a Nyugat-Római Birodalom elbukott, addig a Kelet-Római Birodalom még 1000 évig létezett.

22. feladat

A feladat a népvándorlás korával kapcsolatos. (16 sor) 2005. május idegen

Mutassa be a források és ismeretei felhasználásával a **népvándorlás legfontosabb mozzanatait!** Sorolja fel a népvándorlást követően **létrejövő államokat**, és magyarázza meg, hogy **miért a birodalom nyugati fele esett áldozatul a barbárok támadásainak!**

A Belső Ázsiából érkező **hunok** nomád harcmódozókra köszönhetően a Volga folyónál **375-ben** legyőzték a keleti gótokat és ezzel elindították a **nagy népvándorlást**. A hunoktól rettegő **nyugati gótokat** a rómaiak katonai szolgálat fejében betelepítették. A nyugati gótok azonban fellázadtak, kifosztották Rómát és rabolva-pusztítva jutottak el Galliáig. Gazdasági hanyatlása miatt a Római Birodalom nyugati fele katonailag annyira legyengült, hogy már nem tudta megvédeni a határait. Ezért a Római Birodalom **395-ben nyugati és keleti részre** szakadt szét és a nyugati gótok valamint az utánuk érkező germán népek (**frankok, vandálok, keleti gótok**) a Nyugat-Római Birodalmat árasztották el és hozták létre ott barbár királyságaikat (**Nyugati és Keleti Gót Királyság, Vandál Királyság, Frank Királyság**). Mindeközben a hunok Attila uralkodása alatt egy hatalmas nomád birodalmat hoztak létre, amelynek központja a Kárpát-medence volt. A hunok is a Nyugat-Római Birodalomra támadtak rá, ezért a barbár királyságok a nyugat-római császár katonai szövetségeseivé váltak és így **451-ben a catalaunumi csatában** sikerült megállítani a hun terjeszkedést. Attila halála (453) után széthullott a Hun Birodalom, ezért már végképp nem volt szükség a nyugat-római császárságra, így az végleg rövid ideig fennálló, **barbár királyságokra** hullott szét és 476-ba hivatalosan is megszűnt létezni.